

Drukken of drijven?

Faunabeheereenheid vraagt toestemming voor de 1-op-1 drukjacht op wilde zwijnen

foto Eline Verwoerd

Sinds de invoering van de Flora- en faunawet in 2004 is de drijfjacht op wilde zwijnen verboden. Jagers kunnen sindsdien nog maar op één manier wilde zwijnen schieten: door de varkens met lokvoer naar de nabijheid van een hoogzit te lokken, de zogenaamde aanzitjacht. Die methode blijkt in jaren met overvloedige mast (veel vruchtdracht eik en beuk) niet erg effectief. De combinatie van zachte winters en veel mast maakt dat de aantallen wilde zwijnen op de Veluwe alsmaar toenemen. Reden voor de Faunabeheereenheid (FBE) Veluwe om aan de Gedeputeerde Staten (GS) van Gelderland toestemming te vragen voor de 1-op-1 drukjacht. Wat is dat, die 1-op-1 drukjacht, is dat toch niet stiekem een veredelde drijfjacht? Hoe kijken terreineigenaren en faunabeheerders hier tegenaan?

— Bea Claessens

Het verzoek van de FBE om de 1-op-1 drukjacht (zie kader) open te stellen komt niet zomaar uit de lucht vallen. Conform de Flora- en faunawet is het in principe al mogelijk. De Minister van LNV geeft toestemming bij hoge mast, op basis van een jaarlijkse voorspelling van de te verwachten mast. Maar dan moeten conform de Flora- en faunawet vervolgens GS dan nog toestemming geven.

De FBE vindt dat een extra jachtmethode nodig is vanwege de afgesproken voorjaarsstand. Deze voorjaarsstand is gebaseerd op draagkrachtonderzoek en afgestemd op een gemiddelde voedselsituatie. Jaarlijks eind mei, begin juni worden de wilde zwijnen Veluwebreed geteld. Op basis van interpretatie van die tellingen wordt het afschot toegewezen. Vanaf 1 juli tot en met januari is de jacht open. Er zijn nu al een paar opeenvolgende jaren geweest met veel mast, wat in combinatie met zachte winters maakt dat de zwijnen enorm in aantal toenemen. Vorig jaar werd maar 63% van het afgesproken afschot gehaald.

Massale sterfte voorkomen

Gerrit Jan Spek, ambtelijk secretaris van de FBE Veluwe: “Er is voor de Veluwe een voorjaarsstand afgesproken van ruim 800 wilde varkens, maar er lopen er minstens 1600. Wilde zwijnen reageren extreem op voedsel. Als er veel voedsel is dan nemen de aantallen explosief toe, als er weinig voedsel is valt de stand direct in elkaar. Die hoge aantallen geven maatschappelijke overlast: schade aan landbouw en verkeersslachtoffers. Dat willen we verminderen. Maar nog belangrijker is dat we bij voedseltekort massale sterfte onder varkens willen voorkomen. Vanuit natuurbeheer is daar niets mis mee, maar er is geen draagvlak voor in onze maatschappij.”

Waarom is dat aantal zo belangrijk, wat geeft het als er op een gebied van 60.000 hectare wat meer zwijnen lopen? Spek: “Als we een hogere stand afspreken dan kom je snel alweer op het dubbele uit. Maar eigenlijk is die vaste voorjaarsstand inderdaad nogal kunstmatig. De terreineigenaren pleitten in de grofwildvisie Veluwe in 2004 al voor een flexibeler aanpak: dus minder afschot bij hoog voedselaanbod en extra afschot bij weinig voedsel. Maar de provincie wenst beleidsmatig meer een vaste stand.”

Overigens is er ook sprake van natuurlijke sterfte. Spek: “Er lopen dit jaar weinig overlopers - zwijnen van 1 jaar. Mogelijk zijn er vorig jaar veel biggen dood gegaan door de extreem droge zomermaanden. We zeggen dat we massale sterfte willen voorkomen, maar in de praktijk merk je er eigenlijk weinig van als het toch gebeurt. Door het geïntegreerde bosbeheer is het bos tegenwoordig een en al dekking, zwakke biggen kunnen zich makkelijk verstoppen voordat ze doodgaan.”

Spek is het niet eens met de jagers die vinden dat er momenteel slechts één methode om te jagen overblijft: de ‘aanzitjacht’. Hij vindt dat er ook zonder 1-op-1 drukjacht nog wel mogelijkheden zijn. “Jagers komen naar een vaste aanzitplek en willen dan makkelijk iets kunnen schieten, maar dieren wennen aan zo’n vaste plek. Het is veel effectiever om steeds een andere plek te maken, maar ja, dat kost wel extra werk. Ook ‘bersen’ - te voet op zoek naar wild - kan zeer effectief zijn. Ik ken jachtopzichters die op die manier een groot deel van het afschot weten binnen te halen.”

Niettemin vindt Spek dat de 1-op-1 methode - uit te voeren in november, december - goede mogelijkheden biedt. “Het voordeel is dat je later met het afschot kunt beginnen, en niet al hoeft te jagen in het hoogseizoen als toeristen zo graag wild willen zien.” Spek waarschuwt wel dat de 1-op-1 drukjacht een moeilijke methode is die tijdig en goed moet worden voorbereid. Het vraagt veel van de deskundigheid van de beheerder. Het is een methode die je bij voorkeur maar een keer per jaar uitvoert onder de stelregel: hoe groter het gebied hoe liever. De FBE wil de drukjacht trouwens niet zomaar introduceren, maar wil onder begeleiding in een paar grote gebieden bij wijze van proef beginnen en die evalueren.

Geen bezwaar

Theo Dikker, uitvoerder faunabeleid bij de afdeling Landelijk Gebied van de provincie Gelderland: “Er zijn gebieden waar nu al veel overlast is van de hoge aantallen zwijnen; vooral in de buurt van bebouwde omgeving, bij tuinen, sportparken en dergelijke.” Het haalde deze zomer zelfs het NOS-journaal. De FBE vroeg toestemming om te experimenteren met drukjacht. De provincie heeft daarom aan de FBE gevraagd om het Faunabeheerplan Veluwe aan te passen en hierin de methode nauwkeurig te beschrijven. Dikker weet nog niet wat het gaat opleveren. “Dat moeten we eerst nog maar eens zien. Drijfjacht was weinig effectief, daarmee kwam nog geen 7% van het totale afschot binnen. Uit evaluatie moet blijken hoe effectief drukjacht is.”

Dikker ziet overigens geen bezwaar tegen de beschreven methode. Voor Dikker is vooral van belang hoe de methode wordt uitgevoerd. Op basis van het Faunabeheerplan geven GS een langjarige ontheffing - 5 jaar - voor afschot. Wel is dan nog jaarlijks de toestemming van de minister vereist. Als GS het gewijzigde Faunabeheerplan - met daarin dus de beschreven 1-op-1-methode - goedkeuren is er dus in principe bij overvloedige mast toestemming voor de drukjacht. Dikker is verbaasd dat de FBE vindt dat de provincie vasthoudt aan vaste standen. “De provincie nodigt de FBE uit om te experimenteren met flexibeler standen. Laat ze maar komen met een voorstel. Maar eigenlijk is er nu al sprake van flexibelere standen. We hebben nu mastrijke jaren en de stand is hoog.”

Voorbarig

Wim Knol, beheerder van Nationaal Park Veluwezoom:

“Natuurmonumenten beheert het Nationaal Park Veluwezoom waar mogelijk op basis van zelfregulatie. We conformeren ons aan het Faunabeheerplan. Helaas is het FBP onvoldoende toegespitst op natuurlijker beheer van populaties. Wij zien dat in de toekomst graag anders. Wij halen een hoog afschot varkens, ver boven het Veluwegemiddelde. Dit jaar zaten we op 75%. Wij laten alle geschoten dieren achter in de natuur, ze dragen bij aan de kringloop en biodiversiteit. Ik vind het voorbarig en onnodig dat een nieuwe jachtmethode wordt opengesteld. Je moet eerst maar eens zorgen dat de huidige methode efficiënt en op tijd wordt uitgevoerd, daar zijn mogelijkheden genoeg voor. Jagers zijn niet geïnteresseerd in populatiebeheer. Ze hebben liever dikke varkens dan kleine bigjes en dus beginnen ze te laat in het seizoen met het afschot.

Er zijn genoeg mogelijkheden om een beter resultaat te krijgen zonder dat je verstoort of het gedrag van dieren teveel beïnvloedt. Geluiddempers en restlichtkijkers gebruiken, vanuit wisselende plekken aanzitten, bersen, jaarrond afschot. Jaarrond afschot benadert het systeem van natuurlijke sterfte beter. Juist in de periode dat raven broeden zijn er - omdat de jacht gesloten is - geen kadavers meer.

We willen voor het Nationaal Park Veluwezoom het liefst een proef doen met minder afschot en meer zelfregulatie van wilde zwijnen. In principe past dat goed bij de strategie van wilde zwijnen. De stand kan pijlsnel toenemen, maar ook direct weer in elkaar zakken. Het gebied is er groot genoeg voor, er is geen overlast voor de landbouw en verkeersveiligheid speelt hier geen rol. In Nationaal Park Veluwezoom gaan we zeker niet werken volgens drukjacht. Het geeft teveel verstoring, je kunt het wild niet goed aanspreken. Gecontroleerd invoeren maakt niet uit; het is de opmaat naar drijfjacht en blokkeert initiatieven voor een natuurlijker faunabeheer.”

Eenmalige lichte verstoring

Ger Verwoerd, beheerder bij stichting Het Geldersch

Landschap: “Ik vind dat een beperkte bewegingsjacht goed past binnen het beleid van de stichting. De 1-op-1 drukjachtmethode werkt heel anders dan de drijfjacht van weleer. Met de drukjacht krijg je in een groot gebied eenmalig lichte verstoring. Als je heel veel en vaak alle hoekjes afloopt ben je verkeerd bezig. Het gaat om lichte verstoring, dan lopen de dieren langzaam en kun je voor het afschot goed selecteren. Bij onze oosterburen bereiken ze met zo'n eenmalige bewegingsjacht 60 % van het afschot! De methode vraagt wel om een goede voorbereiding door een professionele faunabeheerder. Je moet het gebied goed kennen. Waar zitten de

foto Jan Huttinga

Drijfjacht - drukjacht

Bij drijfjacht zijn er tussen de 1 en 20 jagers per 100 hectare. Er zijn veel driften op een dag. De jagers staan in linie op korte afstand van elkaar. Er zijn veel drijvers die intensief en met veel lawaai drijven. Het wild wordt zwaar verstoord, raakt in paniek en rottes gaan uit elkaar. Het wild komt op hoge snelheid, vaak uit dekking of alleen; er is weinig mogelijkheid om afschot te selecteren.

Bij drukjacht zijn er minder dan 5 jagers op 100 hectare en slechts 1 of 2 driften op een dag. De jagers zijn verspreid, er zijn weinig drijvers en het oppervlak te bejagen gebied is groot. De wijze van drijven is extensief: individueel, rustig, zonder lawaai. De verstoring van het wild is gering, de dieren vluchten rustig via vaste wissels en blijven bij elkaar. Selectief schieten is goed mogelijk.

1-op-1-drukjacht

De FBE Veluwe heeft de 1-op-1 drukjacht in het nieuwe FBP nauwkeurig beschreven. De naam zegt het al: één persoon verontrust, om dieren binnen het schootsveld van één geweerdruager te drijven. Het gaat om maximaal één jager en één drijver per 40 hectare. Tussen jagers is een afstand van minimaal 250 meter. Jagers staan verspreid in het gebied en niet langs wegen of paden. De verontrusting wordt zo gedoseerd dat het wild vertrouwd bij de jagers langs komt. Er is wel een aanzienlijke inzet van jagers en drukkers nodig om de methode effectief uit te kunnen voeren.

dieren, welke kant lopen ze op. Bij de stichting is dat goed te regelen, we hebben het faunabeheer in eigen hand.”

Verwoerd ziet nog meer redenen om de jacht op varkens anders te willen regelen. Voor het Geldersch Landschap gaan natuurbeheer en oogst goed samen, of het nu om hout of om wild gaat. De stichting wil meer inkomsten uit wildverkoop genereren. Verwoerd: “Met de aanzitjacht zijn we gedwongen om vroeg te beginnen. In juli en augustus schiet je dan vooral kleine bigjes. Veel jagers hebben daar bezwaar tegen, maar het kan niet anders, want straks in september als de eikels en beukenootjes vallen haal je geen afschot meer binnen. Die kleine bigjes zijn dan vervolgens nog onverkoopbaar ook. Verder beginnen we nota bene in het hoogseizoen voor vakantiegangers met het afschot. De verstoring maakt dat vakantiegangers geen dier meer te zien krijgen.”

Hoop geld

De jachtcombinatie Noord-Veluwe heeft een jachtveld van circa 1500 hectare. Piet Koning, jagermeester bij de jachtcombinatie Noord-Veluwe, verwacht weinig van de beschreven methode. “In Duitsland, ja daar werkt het wel, maar daar werken ze met veel meer jagers en drijvers dan die ene per 40 hectare die hier wordt toegestaan. Als je ze dan nog mocht concentreren dan zou het nog wat kunnen worden. Maar van die een op 40 komt geen ene moer terecht. Het kost bovendien veel voorbereidingstijd en dus een hoop geld. Nee, wij zijn niet van plan om hieraan mee te doen. Als die aantallen varkens werkelijk een probleem zijn, laten ze dan tijdelijk het voeren met dierlijk afval weer toestaan!”

ADVERTENTIES

Silve

Bureau voor Onderzoek
Advies en Informatievoorziening in
Bosbouw en Natuurbeheer

Generaal Foulkesweg 36 • 6703 BL Wageningen • T: 0317 418962 • E: post@silve.nl • Website: www.silve.nl